

Антоніо Бандерас і Ніколь Кідман в фільмі «Дівчинка». Режисер Халіна Рейн. США, 2024.

та «Джокер: Безумство на двоє» (Joker: Folie à Deux). Перша йде більш ніж три години (з 15-хвилинною перервою), знята на 70-мм плівку Бреді Корбетом й отримала у Венеції Приз за найкращу режисуру та Приз ФІПРЕССІ. Це історія архітектора-єврея (Едріан Броуді), який чудом вирвався з німецького концентраційного табору і втік у США для реалізації свого непересічного таланту. Вигаданий персонаж, що виглядає як випадкова людина з натовпу, одержимий «американською мрією», але не сповідує американські ідеали. Тому йому здається, що замість тоталітарного він потрапив в інший «демократичний» концтабір американського капіталізму... Архітектор-модерніст зрештою реалізує свою «американську мрію», однак платить за неї героїною залежністю, необхідністю терпіти насильство й знущання замовників та використовуватись ними як сексуальним об'єктом. Масштабна форма відомого сюжету «взаємозалежності творця й грошового мішка», їхнього обопільного бажання величчя, як і занадто виразна «змагальність» з колом Копполи («Мегалополіс»), втомлюють. Кіномова деталізація зайвих подробиць і груба натуралістичність як і пафосна популяризація тотального марнославства навряд чи викличуть глядацьку емпатію.

Не змогло оминати тієї ж напасті й продовження «Джокера» «Джокер: Безумство на двоє» Тодда Філіпса. Перший фільм у 2016 році отримав заслуженого «Золотого лева» й більше одного мільярда доларів у прокаті, побивши всі касові рекорди. Він спрогнозував основний настрій десятиліття соціальну безпомічність і розчарування «новими цінностями». Головний герой першого фільму пригнічена «ситими» людина отримував підтримку суспільства й енергійно поставав проти світу, що тримався на фундаменті несправедливості й брехні. У другому фільмі глибинно-депресивному «музиклі» дія відбувається переважно в тюрмі й залі суду, й герой у ньому є лише жертвою пенітенціарної системи. Він відмовляється від колишніх здобутків, системний протест його проти несправедливого світу переходить у характер короточасних «сполохів». Опортуністична тональність фільму, незважаючи на присутність у ньому геніального Хоакіна Фенікса (котрий з неймовірним блиском зіграв народного героя в першому «Джокері»), зірки шоу-бізнесу Леді Гага в ролі лікар-

ки-подруги й видатної музики Хільдур Гуднауттїр, навряд чи припаде до смаку глядачам, яких полонила шалена соціальна енергетика першого фільму. Другий «Джокер» не підтримує красиву мрію він її розпинає, а надто «правильні» фільми, створені за лекалами ФБР, викликають недовіру.

На тлі чоловічо-жіночих фобій, перверсій і депресій візитівки багатьох кінофестивалів особливе захоплення (10-хвилинні овації на прем'єрі) викликала стрічка «Я все ще тут» (порт. *Ainda Estou Aqui*) режисера з Бразилії Уолтера Саллеса (автора резонансних фільмів «Центральний вокзал», 1998 та «Че Гевара: щоденники мотоцикліста», 2004). Венеційський приз за найкращий сценарій дістався Муріло Хаузеру та Ейтору Лорега сценаристам цієї повнокровної драми. В її основі реальна історія сім'ї конгресмена Рубенса Пайви, який «зник безвісти», будучи репресованим хунтою в 1970 році. Юніс (Фернанда Торрес) дружина і мати п'ятих дітей, на відміну від морально деформованих, заклопотаних собою героїнь, є абсолютно цілісною латиноамериканкою, яка виступає проти дистанціювання влади від долі її чоловіка. Зберігаючи мужність і стійкість в боротьбі за честь і захист сім'ї, незважаючи на багато важких днів, які сама провела в застінках, вона діє активно, послідовно й розумно. В стрічці домінує інтимна інтонація (режисер близько знайомий з сім'єю Рубенса Пайви), й ця опція виділяє стрічку з потоку інших «звинувачувальних» полотен. Через портрет жінки та її сім'ї Саллес створює портрет нації, яка відроджується «з попелу».

Схожим чином керуючись військовою присягою та власним сумлінням діє спадковий військовий офіцер персонаж німецько-турецького фільму «Край ночі» (турец. *Gecenin Kiyisi*) дебютного повного метру німецького режисера турецького походження Тюркера Зюера (конкурс «Горизонти-екстра»). Герою Сінану потрібно переправити в дисциплінарний батальйон кількох солдатів, один з яких наділений протестним характером і «надлишковим» почуттям справедливості (що, звісно, не вітається в армії), намагається втекти. Ставлячи під загрозу кар'єру й особисту свободу, офіцер намагається захистити втікача від фізичних методів допиту й від себе самого. Однак, в новітні часи безчестя є універсальною для багатьох країн нормою, тому втікач гине у випадковій бійці, а офіцер опиняється на лаві підсудних. Стрічка, що починалась як напружений військовий трилер, швидко трансформується в гостру психологічну сімейну драму (герої брати, котрі після сімейної трагедії самогубства батька-військового опинилися по різні боки барикади). Мінімалістичні діалоги (режисер також і автор сценарію), пластика мізансцен, акторська майстерність (в ролі Сінана Ахмет Ріфат Сунгар, один з провідних акторів у Нурі Більге Джейлана), інтенсивний темпоритм, все працює на глибшу й більш універсальну ідею, ніж видається на початку. Події розгортаються в Туреччині в 2016 році на тлі протестних акцій, які зі східною жорстокістю придушує деспотичний режим, і викладена в фільмі локальна, здавалось би, історія стає метафорою реального бунту орієнтованих на західні цінності армійських офіцерів Туреччини (який продовжує мати жакливі наслідки для всіх його учасників), а сама стрічка переростає в масштабну соціальну притчу.

Венеція.

Леся – це любов: про 28-ий конкурс імені Лесі Українки у Луцьку

Вікторія Котенок

Ще у досить по-осінньому теплому Луцьку та Колодяжному відбувся XVIII Всеукраїнський конкурс професійних читців ім. Лесі Українки. Для нього, заснованого Спілкою театральних діячів у 1996 році, з 2014 року домом став Волинський театр ляльок, який узяв на себе місію співorganizатора. 2024-го захід пройшов 22-23 жовтня за підтримки Департаменту культури молоді і спорту Волинської ОДА, Луцької міськради, Волинського національного університету ім. Лесі Українки, Садиви Косачів і ПРАТ «Едельвіка».

Оцінювали конкурсанти: народний артист України Тарас Жирко (голова журі), заслужена артистка України Тетяна Кобзар, народна артистка України Альбіна Сотникова, заслужений діяч мистецтв України Юрій Чеков, викладачка Волинського коледжу культури і мистецтв Лідія Марчук.

Традиційно відкриття відбулося на Театральному майдані. Після офіційних привітань поклали квіти до пам'ятника Лесі Українці та меморіалу загиблим воїнам, представили журі і провели жеребкування між учасниками конкурсу. Тарас Жирко підкреслив: «Конкурс імені Лесі Українки є більшим, ніж те, як він називається. Його довге дихання говорить про те, що він актуальний, а культура, насправді, є важливою частиною життя. Тому що зараз іде війна культури з безкультур'ям, війна цивілізації з варварством. Леся – це радість, сила, перемога. Леся це любов, а любов це йти всупереч і долати будь-які перешкоди. Леся все життя долала хворобу. Вона назвала себе Українкою, живучи в кислотному середовищі Емського укажу та Валуєвського циркуляру». Організатори та учасники відвідали в Колодяжному Садиву Косачів, де відбувся II тур конкурсу читання поезії, прози та уривків з драматичних творів Лесі Українки: монологи з «Саула», «Лісової пісні», «В катакомбах», вірші «Без надії сподіваюся», «Хто вам сказав...», «Коли втомлюся...», уривки з прози «Казка про Оха-чародія», «Твої листи...» та ін. На завершення працівники музею провели екскурсію Садивою Косачів.

Наступного дня в цьому ж театрі відбувся III тур конкурсу, на якому учасники читали поезію, прозу та уривки з п'єс сучасних українських авторів Василя Шкляра, Андрія Бондаря, Ліни Костенко, Валентини Бойталок, Наталі Ворожбит, Владислава Івченка, Ольги Криштопи, Власти Власенко, Олега Сенцова, Данілі Зібберта, Софії Андрухович. За словами журі, сучасні тексти краще далися конкурснтам: вони їх відчували, змогли передати закладені сенси, пропустити через себе та наш час, і тим самим розкрити свій талант.

Гран-прі отримала Ольга Федина, студентка Львівського національного університету ім. І. Франка (курс Дмитра Захоженка), яка

Ольга Федина, лауреатка (гран-прі) XVIII Конкурсу ім. Лесі Українки.

емоційно і проникливо читала монолог раба-неофіта про значення духовної і фізичної волі з драми «В катакомбах» Лесі Українки, у III-му монологу жінки, яка намагається повернути пам'ять чоловіку після важкого поранення в ході російсько-української війни, з роману Софії Андрухович «Амадока».

І премію отримав Артур Горбенко, студент Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, II і III премію студенти Навчального-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Яна Івасюк і Роман Васильчук. Усі конкурсанти отримали дипломи учасників і подарунки від організаторів, партнерів, членів журі, представників влади, мистецьких навчальних закладів та Садиви Косачів. На гала-концерті глядачі мали можливість знову насолодитися поетичними, прозовими та драматичними текстами, які хвилюють українців вже понад 100 років.

«Кожна подія в нашому житті так чи інакше є результатом спільних зусиль, мрій та бажань людей, що нас оточують, підсумував на завершення керівник Волинського театру ляльок Вадим Хаїнський. А справжнє диво трапляється, коли ми об'єднуємо наші зусилля, спрямовуємо їх у спільне русло. Леся Українка – наша муза. Її тексти надихають. Давайте разом продовжувати цю традицію».

Жовтень 2024.